

طهرا و لایت

قومی که ز خوار چل می‌بلد نمود
که لوح دش شعار پیغام رنگ نمود
از سلطه پنگران نمی‌گشت خلاص
که پچو تو اش پیغمبر هر کلد نمود
سید بن سینا

کودکان جدید العهد به ملکوت‌اند

وظیفه معلمان در رابطه با کودکان

معلمان مدارس در هر جا هستند عنايتشان به اين کودک‌ها بيشتر باشند، که اين کودک‌ها آميد آتية مملکت ما هستند. با کودک‌های انسان، انسان‌ها و دانشمندان فردا درست می‌شود، اين‌ها هستند که در آتیه مملکت ما را اداره می‌کنند و پس از ما اين‌ها باید استقلال مملکت و آزادی را حفظ کنند.

معلمان از اين کودک‌های نورس قدردانی کنند و اين کودک‌های نورس را که آلوه نيسنند به آن چيزهایی که ما بزرگ‌ها آلوه هستيم، نگذارند آلوه شوند. تربیت‌ها، تربیت‌های دینی باشد. اسلام، تمام آزادی‌ها و استقلال‌ها را بيمه می‌کند. بچه‌های کوچک ما را اگر اسلامی بپیاوري استقلال و آزادی مملکت شما بيمه خواهد شد. از اين کودک‌ها قدردانی کنيد و از اين عواطف کودکانه آن‌ها من تشكير می‌کنم و من اين‌ها را درست می‌دارم، همان‌طور که شما عزيزان خودتان را درست داريد.

اين‌ها همه عزيزان من هستند و نور چشم من هستند و در آتیه آميد من به اين‌هاست. من از خدای تبارک و تعالی سلامت اين قشر کودکان را كه مایه سرفرازی مادر آتیه باید بشوند تشكير می‌کنم و به همه دعامي کنم، خداوند اين غنجه‌های نزديک به شکوفايي را در تربیت اسلامي شکوفا کند و خداوند اين بچه‌های لطيف طريف انساني را در پياده خود حفظ کند و نور فطرت آن‌ها را شکوفا کند.

من بيش از اين طول کلام نمي‌دهم که اين بچه‌ها در فشار، ناراحت هستند و در آفتاب از گرما تراحت می‌شوند. خداوند همه شما را سعادتمند کند. خداوند مملکت ما را به وجود شما مستقل کند.

بيانات امام خميني هنگام بازدید ایشان از کلاس‌های درس دبستان فیض در قم

من امروز، که روز اول تحصیل است و روز اول باز شدن مدارس است، پيش این اطفال کوچک دبستانی آدمهای که این‌ها به فطرت نزدیک‌ترند: «**کُلُّ مولُودٍ يُولَدُ عَلَى الْبَطْرَةِ مِنْ إِنْ أَوَاهَ يَهُودَاهُ وَ يَنْصَارَاهُ وَ يَمْجَسَّنَهُ**» (هر مولودی براساس فطرت خود به دنیا می‌آید، اما پس از تولد، پدر و مادرش، او را یهودی، نصرانی یا مجوسی می‌کنند).

این بچه‌ها جدید‌العهد به ملکوت هستند. آن کدورت‌هایی که از طبیعت عاید انسان می‌شود و آن کدورت‌هایی که از دولت طاغوت نصیب ما شد، این‌ها از دور بودند. جوانان ما را نگذاشتند تربیت اسلامی بشوند. اين کودک‌ها، که الان در پيش من هستند و با فشار به دامن من هجوم می‌آورند، مورد علاقه من هستند، بچه‌های من‌اند، عزيزان من‌اند، به ملکوت نزدیک‌كشند، از آلوه‌گی‌های طبیعت دورند و من اميدوارم که معلم‌های اين بچه‌ها و اين کودک‌ها در تربیت انسانی-اسلامی کوشما باشند و از آن تعليمات سوئی که در سابق بود مبرأ باشند.

اشارة

حضرت امام(ره) در اولين روز اولين سال تحصيلي نظام جمهوري اسلامي ايران در دبستان فیض شهر قم حضور می‌باشد و از نزديک با دانش‌آموزان و معلمان مدرسه گفت و گويم کنند.

در سال تحصيلي ۱۳۷۸-۷۹ گزارشي از اين دينار و گفت و گويا آقاي انصاري-معلمی که امام از کلاس وی ديدار کرده بود- چاپ می‌شود. عکسي از اين ديدار نيز در كتاب فارسي پنجم دستان با عنوان «يادي از آفتاب» چاپ شده بود. آنچه می‌خوانيد، سخنان حضرت امام(ره) در اين ديدار و سپس بازچاپ متن گزارش فرق در مجله رشد آموزش ابتدائي است.

پايان از آفتاب

۴- امام خميني با دانش‌آموزان

شُور و شُعف را از شما فرزندان عزیزم می‌بینم و این توجیهی که شما امور اجتماعی خودتان دارید و این علاقه‌ای که به اسلام خودتان دارید. این طور نیست که جاذگ‌گری از اخلاق را، به حساب نیاوردن شما فرزندان عزیز باشند... شما عزيزان ما هستيد. شما خزانِ اين مملکت براي دوره‌های آتي هستيد. ما به شما اخخار می‌کيم که اين طور در امور اجتماعي و سیاسی خودتان سور و شف داريد...
شما نگران نباشيد، شما در اين نهضت شرک داشتید، شما هم خون داريد، شما هم در اين نهضت، ظاهرات گردید و فریاد زدید...
من به شما آميدوارم، آميد من به شما دستاهاهاست. آميد من به شماست که اذن‌الله بعد از اين مقدرات شکور ما به دست شما پايد و شما وارت اين شکور باشيد.

* * *

۲- خاطره‌ای در باره امام خميني
چندين سال قبل از شروع انقلاب اسلامي، امام خميني که يك از روحانيان يهام بودند در حوزه علميه فم تدریس می‌گردند.
حضرت امام رضا (ع) به شهید رفند و برای مدت توقد خود در شهداد خانه اجاره گرفتند.
ايان هر روز بعد از ظهر به طور دسته جمعي به حرم مطهير حضرت رضا(ع) می‌رفندند و پس از زيارت و دعا به خانه مراجعت می‌گردند و در

۱۹۶

دانش‌آموزان

۵- امام خميني با دانش‌آموزان

گفت و گو با زکریا انصاری،
تنها معلمی که امام خمینی(ره) به کلاس او رفت

زیرنویس برای عکسی که تکرار نمی‌شود

محمدحسین دیزجی

در قم سکونت دارم، ولی زادگاهم داراب است. در تاریخ ۲۶ مهرماه سال ۱۳۵۱ در زادگاهم به استخدام آموزش و پرورش درآمدم. چون خانواده‌ام مذهبی بودند و تعدادی از سستگان ما در حوزه علمیه قم تحصیل می‌کردند، تقاضا کردم از داراب به قم منتقل شوم. این تقاضا مورد موافقت قرار گرفت و از سال ۱۳۵۳ به قم آمدم. از آن سال، تا سالی که امام به مدرسهٔ فیض تشریف آوردند، در همان جا تدریس می‌کردم.

■ مدرسهٔ فیض در کدام منطقهٔ قم واقع شده است؟

آن زمان قم فقط یک آموزش و پرورش داشت. بحث اداره کل و اداره مرکزی مطرح نبود. مدرسهٔ فیضیه در یکی از مناطق محروم و مستضعف‌نشین شهر قرار داشت و بچه‌های پاپرهنه در آنجا درس

صاحبہ با خانم اکرم کارگر شورکی که به پایان رسید، به اتفاق عکاس مجله و کارشناس مسئول آموزش ابتدایی آموزش و پرورش قم به خانهٔ معلم برگشتیم تا صبح روز بعد برای تهییه گزارش به یکی از مدارس روستایی استان برویم. حدود پنجاه مجله از سلسله نشریات رشد با خودم آورده بودم تا به اهالی خوب آن مدرسهٔ تقديم کنم، چندتا از مجله‌ها را که از داخل ماشین برداشتیم، رو به من کرد و گفت: «ایشان را می‌شناسم. از همکاران ما هستند. ابته الان دیگر تدریس نمی‌کنند». پرسیدم: «چه کسی را می‌گویند؟ چه کسی دیگر معلم نیست و الان همکار شماست؟»

اشارة‌ای به عکس پشت جلد مجله شماره پنج رشد آموزش ابتدایی سال تحصیلی ۱۳۷۸-۷۹ کرد و گفت: «اقای انصاری را می‌گوییم؛ همان معلمی که حضرت امام (ره) در اولین سال‌های انقلاب هنگام بازید از یک مدرسه در قم به کلاس او رفتند. این معلمی که شما در عکس می‌بینید، آقای انصاری است.»

با اینکه عکس را بارها دیده بودم، باز هم آن را با دقت نگاه کردم. چیزی از صورت معلم در عکس دیده نمی‌شد. بهمین سبب گفتم: «ین یک عکس تاریخی است و ارزش خاصی دارد. من که چهره این معلم را در عکس نمی‌بینم، شما چطور او را از پشت سر هم تشخیص می‌دهید؟» در حالی که درهای ماشین را می‌بست و قفل می‌کرد، لبخندی زد و گفت: «هرچه باشد، ما همکار هستیم. ایشان در حال حاضر مسئول آموزش ابتدایی ناحیه یک قم هستند.»

با اینکه از تهران به قصد چنین گفت و گویی نیامده بودیم، فرست راغنیمت شمردم و از او خواهش کردم زمینه‌ای فراهم آورد که بتوانیم دقایقی هم در خدمت همکارش باشیم. فردا آن روز، وقتی ساعت ۲ یا ۳ بعدازظهر به خانهٔ معلم برگشتیم، خبر دادند که آقای انصاری اینجاست. مشتاق دیدنش بودم. از پله‌ها که بالا رفتم، در آستانه ورودی سالن انتظار ایستاده بود. چند لحظه‌ای به صورتش دقیق شدم. موهای سیاه دیروز کجا و موهای سفید امروز کجا؟ انگار یک دنیا با آن عکس تفاوت داشت. میان آن عکس تا خودش ۲۱ سال فاصله بود. باید به همان روزها برمی‌گشیم. به همان لحظه‌ها و ساعت‌هایی بارگشت که امروز جزئی از تاریخ کشور ماست. کنارش نشستیم تا زکریا انصاری، آموزگار دیروز و مسخن امروز، خاطراتش را مرور کند و من جزئیات آن دقایق و لحظه‌ها را زبان او برایتان بازگو کنم.

■ ابتدای خودتان بگویند تا شما را بیشتر بشناسیم.

□ اسمم را که می‌دانید. بنده متولد سال ۱۳۲۸ هستم. سال هاست

منطقه محروم بود. بعداً متوجه شدیم که امام قبل از آمدنشان سوال کرده بودند که کدام یک از مدارس در منطقه محروم است و این مدرسه را انتخاب کرده بودند.

به هر حال از مدیر تا خدمتگزار، همه پسیج شدند و مدرسه را آماده کردند. مردم هم که متوجه موضوع شده بودند، آنچا اجتماع کردند. مدیر، در مدرسه را بست، اما مردم از روی دیوارها وارد مدرسه می‌شدند. مدرسه‌ده دوازده کلاسه بود و یک سالنی داشت که کلاس‌ها در آن قرار می‌گرفت. تنها کلاس من دارای دو در بود و یک در به سالن و در دیگر به حیاط مدرسه باز می‌شد. همه ماس کلاس بودیم و من هر دو در کلاس را باز گذاشتیم که اگر احتمالاً امام خواستند به کلاس بنده تشریف بیاورند، مشکلی نباید. همان‌طور که سر کلاس ایستاده بودم، یک دفعه دیدم حضرت امام مثل نوری که وارد کلاس شده باشد، پا به کلاس من گذاشتند. آن لحظه‌ها و حالات آن فراموش نشدنی است. نمی‌دانم چگونه آن لحظه‌ها را برای شما توصیف کنم. وقتی امام وارد کلاس شدند، از من پرسیدند اینجا کلاس چند است؟ خدمت ایشان عرض کردم که اینجا کلاس اول است. بعد امام درباره وضعیت درسی بچه‌های آن مدرسه و منطقه پرسیدند. دویاره خدمت ایشان عرض کردم با اینکه اینجا یک منطقه مستضعف‌نشین است، وضع درسی و تحصیلی بچه‌هانسبتاً خوب است. درست در همین لحظه‌ها بود که همکاران، دانش‌آموzan و مردم یکباره وارد کلاس شدند. امام چند دقیقه کنار بچه‌ها بودند و بعد از در دیگر کلاس، که به سالن مدرسه باز می‌شد، بیرون رفتند و جلو سالن شروع به سخنرانی کردند.

■ یادتان هست امام چه مدتی در کلاس شما بودند؟

□ فکر می‌کنم بین ۵ تا ۱۰ دقیقه در کلاس ما حضور داشتند.

■ چه وقتی برای شما محرز شد که امام به مدرسه شما تشریف می‌آورند؟

□ ساعت از هشت صبح گذشته بود که این موضوع برای ما قطعی شد. زمانی که امام تشریف آورند، همه معلمان و دانش‌آموzan سر کلاس بودند.

■ فکر می‌کردید حضرت امام وارد کلاس شما بشوند؟

□ امیدوار بودم.
به همین دلیل هر دو در کلاس را باز گذاشتیم.

■ به دانش‌آموzan خودتان گفته بودید که امام به آن مدرسه می‌آیند؟

□ بله، بچه‌ها هم با شور و شوق عجیبی منتظر آمدن امام بودند.

می‌خوانند. وقتی ابلاغ خدمت در مدرسه‌های فیض را به من دادند، نمی‌دانستم کجا باید بروم. چون از شهرستان آمده بودم، مناطق قم را درست نمی‌شناختم. آن زمان کسی هم کسی را راهنمایی نمی‌کرد. فقط ابلاغ را می‌دادند و می‌گفتند برو خودت را به آن مدرسه معرفی کن. من هم بعد از کلی پرس‌وجو، به خیابان چهارم‌دان، پایین‌تر از چهارراه سجادیه رفتم. کنار قنادی کامران کوهچای بود که مدرسه‌ای فیض آنجا قرار داشت؛ مدرسه‌ای مخربه که الان بازسازی شده است.

■ چند سال در آن مدرسه کار کردید؟

□ از سال ۱۳۵۳ آنجا تدریس کردم و در پایه‌های اول و پنجم درس دادم. در آن مدرسه دو شیفت کار می‌کردم. اواخر سال ۱۳۵۸ مدیر شدم و از آن مدرسه به جای دیگر رفتم.

■ تا امروز چه مدت تدریس کردید و چند سال است که کار اداری انجام می‌دهید؟

□ از سال ۱۳۵۱ که استخدام شدم تا سال ۱۳۵۸، که مدیر مدرسه شدم، تدریس کردم. وقتی هم که مدیر مدرسه شدم، سه شیفت، مدرسه اداره می‌کردم. با جهاد سازندگی در کار مدرسه‌سازی همکاری می‌کردم. حدود دو سال هم معلم راهنمای روتاستها بودم. بعد هم مسئول آموزش ابتدایی شدم و امروز هم در سمت مسئول آموزش ابتدایی ناحیه یک قم در خدمت شما هستم.

■ چند سال سابقه کار دارید؟

□ مهرماه، سی سال من پر می‌شود.

■ اجازه بدھید درباره آن روز تاریخی صحبت کنیم. خودتان

بفرمایید چطور شد حضرت امام به مدرسه و کلاس شما آمدند؟

□ روز اول مهرماه سال ۱۳۵۸، وقتی از منزل به مدرسه آمدم، دیدم همکارانم درباره احتمال حضور امام در مدرسه ماصحت می‌کنند. شایع شده بود که امام می‌خواهند به این مدرسه بیایند و با بچه‌ها صحبت کنند. ابتدا باور نکردیم. بعد پیگیر قضیه شدیم و فهمیدیم که احتمالاً امام تشریف می‌آورند، چون مدرسه ما در یک

معلمان و مردم داخل سالن اجتماع کردند و امام به سخنرانی پرداختند.

■ از صحبت‌های امام چیزی یادتان هست؟

□ جزئیات سخنرانی یاد نیست. ولی می‌دانم خطاب ایشان به دانشآموزان بود.

■ اولین بار خودتان امام را چه زمانی دیدید؟

□ زمانی که می‌خواستند از فرانسه به فروگاه مهرآباد بیایند، من و جمعی از دوستانم ساعت یازده شب به پیشترزها رفتیم. اولین بار امام را هنگام سخنرانی کنار مزار شهیدان در پیشتر زهرا دیدم.

■ چقدر با امام فاصله داشتید؟

□ فاصله‌ام خیلی زیاد بود. امام را بدرستی نمی‌دیدم.

■ بعد از آن ایشان را چند بار دیدید؟

□ وقتی امام به قم تشریف آوردند، اغلب روزها در مدرسه فیضیه با مردم ملاقات داشتند. من سعی می‌کردم هر روز به مدرسه فیضیه بروم و امام را ببینم. غیر از آن هم هر وقت امام ملاقات داشتند، به دیدن ایشان می‌رفتم.

■ غیر از زمانی که امام به کلاس شما آمدند، آیا هیچ وقت در ملاقات‌ها، از فاصله نزدیک امام را می‌دیدید؟

□ من اغلب در وسط جمعیت بودم. هیچ وقت در فاصله نزدیک نبودم.

■ لحظه‌ای که در کلاس چشم شما به امام افتاد چه احساسی پیدا کردید؟

□ اصلاً باور نمی‌کردم. بهترین لحظات زندگی من همان لحظه‌هایی بود که در کنار امام بودم.

■ بعد از رفتن امام از مدرسه، همکاران و دانشآموزان چه صحبتی می‌کردند. عکس العمل آن‌ها از حضور امام در مدرسه چه بود؟

□ دست‌اندرکاران مدرسه خوشحال بودند و افتخارشان این بود که امام به مدرسه آن‌ها آمده است. بیشتر صحبت‌ها بر این محور بود که امام به فکر مستضعفان و پاپرهنه‌ها هستند.

■ یادتان هست چند تا شاگرد داشتید؟

□ حدود ۳۰ تا ۳۵ شاگرد داشتم.

■ آیا والدین دانشآموزان هم آن روز آمده بودند؟

□ بله، تقریباً همه اهالی محل آنجا بودند. جوان‌ها از دیوار بالا آمدند و سرایجام کار به جایی رسید که در مدرسه را باز گذاشتند.

■ عکسی را که پشت جلد مجله رشد چاپ شده است، اولین بار کجا دیدید و از دین آن چه احساسی به شما دست داد؟

□ عکس‌های گوناگونی از صحنه‌های ورود امام به کلاس و مدرسه گرفته شد. بسیاری از دوستان این عکس‌ها را به من داده بودند. اما عکسی را که شما به آن اشاره می‌کنید، اولین بار در کتاب فارسی پنجم دیدم. آن لحظه‌ها برای من فراموش‌نشدنی است. من عطری از وجود امام استشمام کردم که تا این لحظه از عمرم چنان عطری استشمام نکرده‌ام.

■ پیش از آنکه امام وارد مدرسه شما بشوند، چه حرف و صحبتی میان همکاران شما مطرح بود؟

□ از همان لحظه‌ای که اعلام شد امام به این مدرسه تشریف می‌آورند، همه همکاران یکپارچه شور و شوق بودند، هیچ حرف و صحبت خاصی نبود و همه منتظر ورود امام بودند. هیجان خاصی بر مدرسه حاکم بود. باورمان نمی‌شد که از میان این همه مدرسه، امام مدرسه‌ما را برای بازدید انتخاب کرده باشند.

■ با توجه به اینکه می‌دانستید امام به مدرسه می‌آیند، چرا سر کلاس‌ها رفتید و در حیاط مدرسه اجتماع نکردید؟

□ این نظر مدیریت مدرسه بود. احتمالاً ایشان می‌خواستند نشان بدeneند که مدرسه در حالت عادی است و بجهه‌ها با نظم و ترتیب خاصی سر کلاس‌ها حضور دارند.

■ یادتان هست امام در آن فاصله زمانی کوتاه، که به کلاس شما آمدند، چه صحبت‌هایی کردند؟

□ در چند دقیقه اول فقط امام، بنده و بچه‌ها در کلاس بودیم. حتی

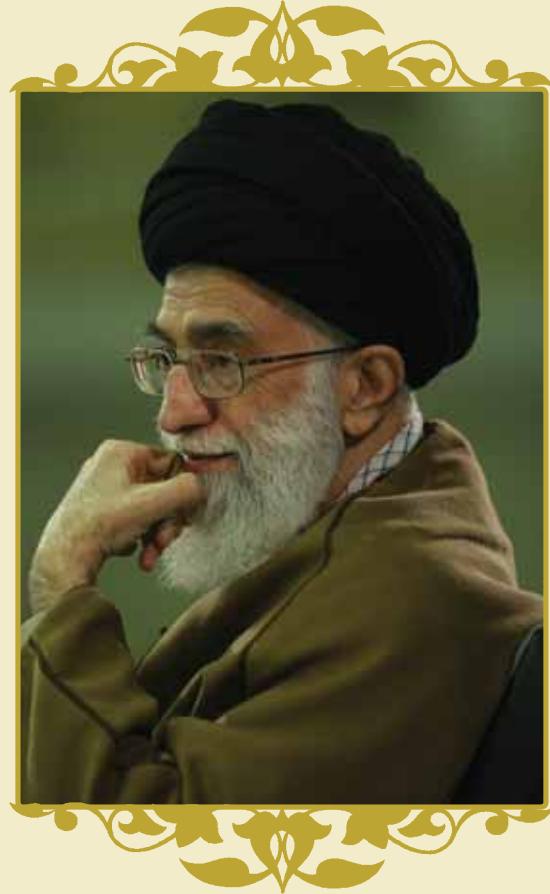
محافظان هم نبودند. من مقابل امام ایستاده بودم. تنها چیزهایی که یادم هست یکی این بود که اینجا کلاس چندم است و دیگر آنکه وضعیت درس و تحصیل بچه‌ها چطور است؟

■ امام بعد از کلاس شما کجا رفتند؟

□ فقط از کلاس ما بازدید کردند. بعد هم به سالن مدرسه رفته و آنجا صندلی آوردند و امام نشستند. دانشآموزان،

کودکان و نوجوانان را از آغاز عادت دهیم که با همت بلند نگاه کنند

وقتی در یک جامعه‌ای علم پیش می‌رود و تربیت نیست، حالا بمب اتمی اش به جای خود، بی‌صفایی‌های گوناگون سیاسی به جای خود، دروغگویی‌های گوناگون به جای خود، نفع‌طلبی‌های اقتصادی کارتل‌ها و تراست‌ها به جای خود؛ آن‌ها داستان جدگانه‌ای دارد که آن هم ناشی از همین است. نکته اساسی، ضایع شدن نسل انسانی است.

بنابراین مسئله امور پرورشی بسیار مهم است. حالا به صورت معاونت و سازمان‌دهی خوب و قوی و کارآمد، نه فقط شکلی.

***

یک مسئله هم مسئله سوادآموزی است که بالاخره ما این غافله‌ی سوادی را بایستی جمع کنیم از کشور.

اولاً دیده می‌شود که در برخی از مناطق کشور بچه‌های در سنین ورود به تعلیم - بچه‌های واجب‌التعلیم - به مدارس نمی‌روند، که این خیلی چیز

رکن دیگر انقلاب اسلامی، توجه به کرامت انسان است. جامعه‌ای که در یک مجموعه جغرافیایی و سیاسی زندگی می‌کند، کرامتش اقتضا می‌کند که آزاد و مستقل باشد و استعداد او شکوفا شود؛ بر سرنوشت خود مسلط باشد؛ مورد تحقیر و اهانت قرار نگیرد و شخصیت ذاتی او بروز کند. این چیزی بود که در طول دوران حکومت‌های استبدادی و سپس حکومت وابسته پهلوی نادیده گرفته بودند. حکومت‌های استبدادی گاهی خدمات بزرگی هم از قبیل فتوحات و عمران و آبادی به ملت کرده‌اند، اما بزرگ‌ترین ارزش انسانی هر انسان را که عبارت است از آزادی، اختیار، استقلال و در اختیار داشتن سرنوشت خوبی، از ملت ایران گرفته بودند. این، طبیعت همه حکومت‌های دیکتاتور است.

در دیدار با اساتید و دانشجویان استان زنجان

۸۲/۷/۲۲

***

مکار

ما گلستان درس می‌دادند. بعضی از عبارات و اشعار گلستان را بنده از آن وقت به یاد دارم. آن وقت که ما گلستان را می‌خواندیم، معناش را نمی‌فهمیدیم؛ بعدها یوش‌یوش در طول زمان، معنای آن اشعار و آن جملات را فهمیدیم. این خوب است. انسان یک چیزهایی را ممکن است درست نفهمد، لکن این محفوظات برای فعالیت ذهن، زمینه درست می‌کند. محفوظات خوب است. اما حفظمحوری بد است که محور تلاش، عبارت باشد از حفظ. محور تلاش باید عبارت باشد از فکر، ولو با حفظ هم همراه باشد. خوب، این یک عیب بزرگی است؛ این باید اصلاح شود.

***

شما می‌دانید من مروج گسترش و عمق دانش هستم و بر

خطرناکی است؛ بسیار چیز بدی است. باید ترتیبی داده شود که گذراندن دوره ابتدایی برای همه الزامی شود. داشتن گواهی نامه دوره ابتدایی - حداقل یک چیز واجب و لازم شمرده شود، مثل شناسنامه، مثل گواهی رانندگی؛ همه باید این را داشته باشند. این خیلی نکته مهمی است که به آن بی توجهی می‌شود، این بی توجهی‌ها هم بعضی اوقات موجب سوءاستفاده‌هایی در بعضی از نقاط کشور شده. بچه‌ها باید در کمال آموخت و پرورش بیانند و این دوره را باید در اینجا بگذرانند. بعد هر کار کنند، جداست؛ اما این دوره باید الزامی شود.

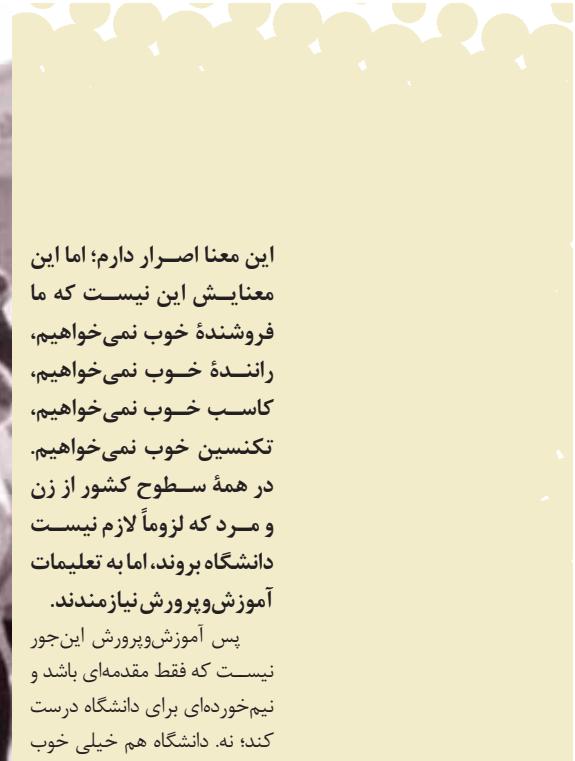
***

بارها گفته‌ام که ما از یاد گرفتن از غربی‌ها و غیرغربی‌ها و بیگانه‌ها خجالت نمی‌کشیم، امتناع نمی‌کنیم. اینی که ما یک روش اداری را، یک روش آموزشی را، یک دانش را، یک اختراع را، از کشورهای دیگر یاد بگیریم، هیچ خجالت نمی‌کشیم، کوتاه هم نمی‌آییم، دنبالش هم می‌رویم؛ شاگردی می‌کنیم. منتها دو نکته اینجا وجود دارد، در کنار این شاگردی کردن، که این دو نکته را متأسفانه در دوران استحاله فرهنگی - یعنی دوران پهلوی، که دوران پهلوی، دوران استحاله فرهنگی کشور ماست - رعایت نکردن. چشمنشان را مستند، آغوششان را باز کردن؛ هر کس آمد، هرچه دادند، این‌ها گرفتند.

***

حافظه برای حفظ کردن بد نیست. حفظ کردن بچه‌ها، کتاب خواندن بچه‌ها، زیاد خواندن بچه‌ها هیچ اشکالی ندارد، این چیز خوبی است، چون این معلومات می‌ماند. البته ممکن است بعضی اش را هم نفهمند. ما دبستان که می‌رفتیم، یک دبستانی بود که برنامه‌هایش با برنامه‌های متعارف در آموزش و پرورش فرق داشت. در آنجا به

این معنا اصرار دارد؛ اما این معنایش این نیست که ما فروشنده خوب نمی خواهیم، راننده خوب نمی خواهیم، کاسب خوب نمی خواهیم، تکنسین خوب نمی خواهیم، در همه سطوح کشور از زن و مرد که لزوماً لازم نیست دانشگاه بروند، اما به تعییمات آموزش و پرورش نیازمندند.

پس آموزش و پرورش این جور نیست که فقط مقدمه‌ای باشد و نیم‌خورده‌ای برای دانشگاه درست کند؛ نه، دانشگاه هم خیلی خوب است؛ دانشگاه هم لازم است؛ اما دایره آموزش و پرورش خیلی وسیع تر از دانشگاه است.

بنابراین یک مطلب به عرايض قبلی خودم اضافه کنم: اگر بخواهيد در کارتان موفق باشيد، باید بعد از توکل به خدای متعال و مستقیم تر کردن و مستحکم تر کردن رابطه قلبی خودتان به طور دائم با ذات مقدس ربوبی، از ورود در مناقشات جناحی و حزبی - که عدهای می خواهند در کشور ما این هارا روزبه روز بیشتر کنند - پرهیز کنيد.

منبع فروغی جهرمی، محمدقاسم (۱۳۸۹) «فرهنگ، نظام فرهنگی، تولیدات فرهنگی، راهبردها - راهکارها؛ بیانات مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه‌ای، انتشارات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی

همت شما باید این باشد که در آموزش و پرورش کسانی را تربیت کنيد که اینها به حد لازمی از فرزانگی و دانایی و معلومات دست پیدا کنند که در هر جایی که انسانی مشغول کار هست، از این حد از دانش و فرزانگی برخوردار باشد.

***

مسئلران آموزش و پرورش، از وزیر تا سطح معلم و مدیر مدرسه، به معنای حقیقی کلمه برای بندۀ عزیز نهادند. اینکه عرض می کنند، تعارف نیست.

دیدار رهبر معظم انقلاب از مدرسه روستای ارسوت، چهاردانگه - استان مازندران

امروز در کشورهای پیشرفتۀ مادی دنیا، یکی از کارهای اساسی و یک رشتۀ مهم، تدریس فلسفه برای کودکان است. خیلی هادر جامعه ما اصلًا تصور نمی کنند که برای کودک هم فلسفه لازم است. برخی تصور می کنند فلسفه به معنای یک چیز قلمبۀ سلمبۀ ای است که یک عده‌ای در سنین بالا به آن توجه می کنند؛ این نیست. فلسفه شکل دادن فکر است، یاد دادن فهم کدن است، ذهن را به فهمیدن و تفکر کردن عادت دادن است؛ این از اول باید به وجود بیاید. قالب مهم است. اگرچه محتوا هم در همین فلسفه کودکان حائز اهمیت است، اما عمدۀ شیوه است؛ یعنی کودک از اول کودکی عادت کند به فکر کردن، عادت کند به خردورزی؛ این، خیلی مهم است.

نکته بعد، خودباری است. ما باید کودک را از آغاز دارای اعتماد به نفس و باور به هویت خود باربیاوریم. البته این مخصوص کودکان دیستانی نیست، در دیستان هم همین هست. در دانشگاه هم همین است. این به معنای این است که یک ملت وقتی که از توانایی خود، از استعدادهای خود، از فراورده‌های خود روی برگرداند و به آن‌ها بی اعتقاد شد، سرنوشتش همان سرنوشتی است که کشورهای وابسته - چه خود مادر دوران پهلوی، چه کشورهای دیگری که مشاهده

دوران پهلوی، چه کشورهای دیگری که مشاهده می کنیم - به آن دچار شدند. خودبایوی را باید در جوان همان، در کودکانمان تقویت کنیم.

نکته بعد بردباری است. یکی از چیزهایی که ما در تعامل اجتماعی احتیاج داریم، روحیه بردباری است؛ حلم. اینکه در اسلام و در اخلاق اسلامی این قدر حلم ذکر شده، به این خاطر است. نبود بردباری، بسیاری از مشکلات را در سطوح بایین و سطوح فردی و سطوح اجتماعی بوجود می آورد. اگر گروههای سیاسی ما هم حلیمانه با هم برخورده کنند، کار بهتر خواهد شد. دستجات مختلف طرفدار این و طرفدار آن، اگر با حلم با هم برخورده کنند، خیلی اوضاع بهتر خواهد بود. با حلم برخورده کدن، به معنای اغماض کردن از بدیها و زشتیها نیست؛ به معنای بی اعتنایی کردن به اصالتها و ارزش‌های مورد اعتقادمان نیست؛ نوع برخورده، مورد نظر است: «أَدْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحَكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلُهُم بِالْتَّيْهِي أَحْسَنَ» (نحل ۱۲۵). مجادله با دیگری هم که بر سر یک اعتقاد است، بر سر یک مسئله مهم اتفاق می افتد، آن هم «بِالْتَّيْهِي أَحْسَنَ» باشد.

مسئله دیگر، مسئله کنجکاوی است که در بیانات دولستان هم بود؛ حالت استفسار و استفهم و دنبال کردن. نکته دیگر، کار جمعی، تعاون و همکاری با یکدیگر و همت بلند است. کودکان و همچنین جوانان را آغاز عادت بدھیم که با همت بلند نگاه کنند. مسائل گوناگونی وجود دارد که اینها را باید در سطح دنیا دید، در سطح جهانی باید مشاهده کرد، نه در سطح منطقه‌ای، چه بررسد به اینکه انسان بخواهد آن را در سطح لایتی و استانی ببیند. مسائلی وجود دارد که اینها را باید در آفاق صداساله و صدپنجاه ساله دید، نه در یک افق محدود پنج ساله و ده ساله و کمتر. اینها همت بلند لازم دارند؛ نگاه بلندهمтанه به مسائل گوناگون. این داش آموز یا این دانشجویی که شما اموز دارید تربیت می کنید، چند صباح دیگر یک استاد است. یک مدیر فعلی است، یک کارشناس پرجسته است، یک عنصر مؤثر در حرکت سیاسی جامعه است؛ چند صباح دیگر این، وجود مؤثری در جامعه خواهد بود. این را آن جوری تربیت کنید که با این همت بلند بار بیاید.

نکته بعد، تن به کار دادن است. یکی از مشکلات ما تنبیلی است. مسئله مطالعه و کتابخوانی مهم است. در جامعه ما بی اعتنایی به کتاب وجود دارد.

در یک نگاه

آرزو پاک

تألیف کتاب‌های درسی، فراتر از خیال!

اجرایی شدن طرح تغییر کتاب‌های درسی دوم و ششم دبستان از سال ۱۳۹۱ و ۱۳۹۲، از دیگر دستاوردهای وزارت آموزش و پرورش برای عملیاتی شدن سند تحول بنیادین در نظام آموزشی است. براساس تأکید کارشناسان آموزش و پرورش، مهتم ترین ویژگی تغییر محتوای کتاب‌های درسی در مقطع دوم و ششم ابتدایی در این است که تألیف کتاب‌های درسی مزبور نه تنها در فضای خیالی صورت نگرفته، بلکه در هر گروه درسی، متخصصان برنامه‌ریزی و ارزشیابی آموزشی، پس از بررسی نظرات کارشناسان سراسر کشور، اقدام به نگارش محتوا و تألیف کتاب‌ها کرده‌اند که به طور قطع، نسخه نخست کتاب با نسخه چاپ شده آن تفاوت محسوسی دارد کارشناسان این امر، کوشیده‌اند طراحی کتاب‌های هر دو مقطع به گونه‌ای باشد که دانش‌آموزان تمامی فعالیت‌های درسی خود را در مدرسه انجام دهند و نیاز به انجام تکالیف سنگین در خانه نباشد، ضمن آنکه اغلب مددیران مدارس با برگزاری کلاس‌های آشنازی با والدین، آنان را نیز در جریان تغییر کتاب‌ها قرار خواهند داد. براساس این طرح، بخش‌هایی از برنامه درسی ملی در شورای عالی آموزش و پرورش در حال تصویب است و تمامی تغییر و تحولات محتوای کتاب‌ها در تمامی مقاطع همسو با برنامه درسی ملی صورت می‌گیرد.

لحظه‌های پر شکوه یک حماسه

نگاهی به روز شمار انقلاب اسلامی ایران از آغاز تا پیروزی

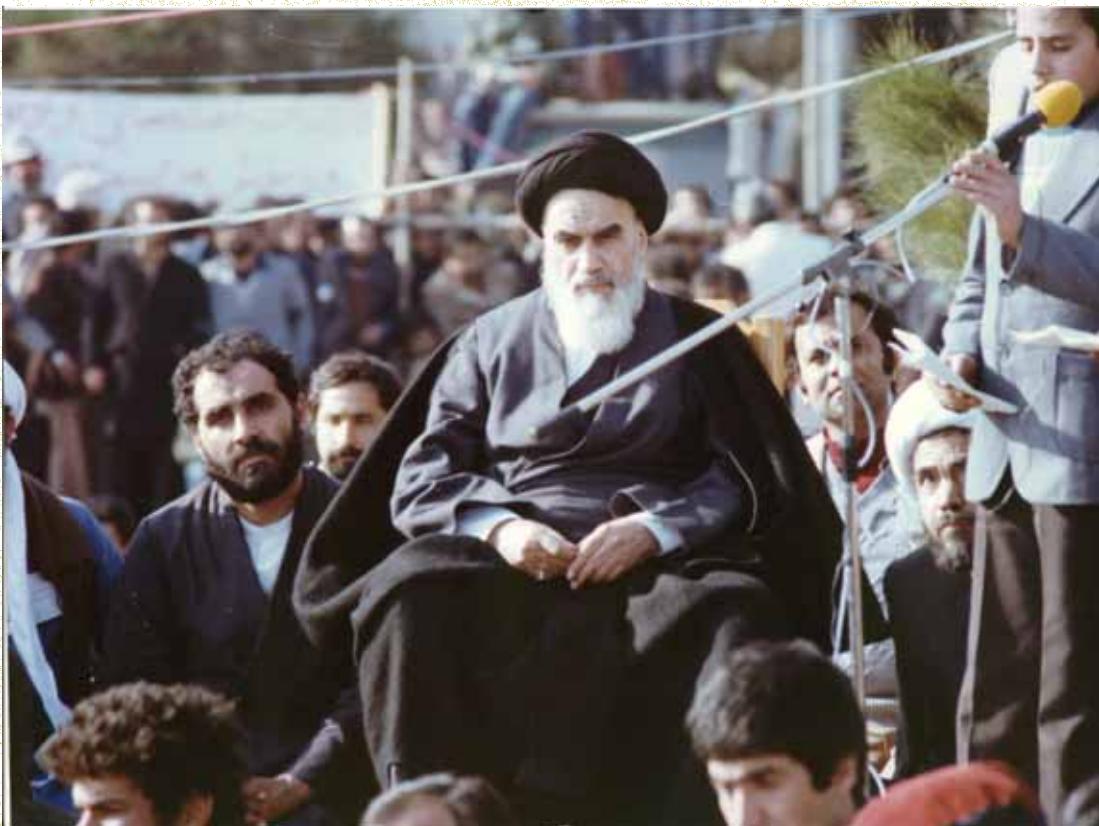
محمد دشتی

اشاره

داغ و گلوله را به نام خود جاودانه کردند. سیزده آبان! این روز آغازی شد که در امتداد آن استادی و معلمان داشتگاه همچون شهیدنجرات‌اللهی در ۵ دی ۱۳۵۷ صفحهٔ خیابان را ز خون خود رنگین کردند تا با خط خون، مشق شهدای سیزده آبان را مکرر کنند.

آنچه در این مختصر می‌خوانید، اشاره‌ای به روز شمار تاریخ انقلاب شکوهمند اسلامی است که در بخش‌هایی از آن اشاره‌ای نمادین نیز به فداکاری‌های دانش‌آموزان و معلمان در تاریخ سراسر افتخارات جمهوری اسلامی ایران شده است.

حضرت امام خمینی(ره) در سال‌های آغازین خیزش اسلامی در دهه ۱۳۴۰ در پاسخ به این سوال که «یاران شما که به پیشوایان آن‌ها قیام اسلامی خود را شکل می‌بخشید، کجایند؟» فرمودند: «ایران من در گهواره‌اند.» پانزده سال بعد مردم ایران در برابر ظلم و تعدی رژیم ستم‌شاهی به رهبری آن مرد فرزانه به پا خواستند و کم نبودند نوجوانان و جوانان کم‌سن‌وسالی که در سال ۱۳۴۲، دوران شیوخزارگی خود را گذرانده بودند و در سال ۱۳۵۷ در قامت دانش‌آموز و محصل در کنار معلم خود، رایت انقلاب بر دوش، در مقابل سرب و خشونت سینه سپر کردند و با شهامت و مردانگی تمام یک روز پر حماسه و

رژی فرار شاه

نهضت اسلامی ایران در سال ۱۳۴۱ با اعتراض شدید حضرت امام خمینی(ره) و روحانیت پیشرو به لایحه انجمان‌های ایالتی و ولایتی و آنچه محمدرضا شاه آن را انقلاب سفید شاه و ملت می‌خواند، شروع شد

این قیام را داد. در قیام تاریخی پانزده خرداد ۱۳۴۲ که نقطه عطفی در ابتدای نهضت اسلامی بود، هزاران نفر از مردم شهرهای مختلف شهید یا مجروح شدند.

آزادی رهبر قیام از بند دزخیمان (۱۸ فروردین ۱۳۴۳)
 حضرت امام (ره) در ۱۸ فروردین ۱۳۴۳ آزاد شدند و از همان ابتدای آزادی به سختناری و مبارزه علیه رژیم ادامه دادند. ایشان که از ابتدای جوانی شعار قرآنی «قل ایما اعظمکم بواحدِ آن تَقْوَمُواهُهِ مَثْنَى و فُرَادَى / بِغَوْهَهِ شَمَّا رَبَّهِ يَكَذِّبَهُ يَكِيْكَ يَا دُو دُو (گروهی) برای خدا قیام کنید» را سر لوحه کار خویش قرار دادند و تنها راه اصلاح در جهان را قیام‌له می‌دانستند، در تاریخ ۴ آبان ۱۳۴۳ در واکنش به تصویب لایحه مصوبنیت مستشاران آمریکایی در ایران (کاپیتو لاسیون) در یک سختناری سرنوشت‌ساز در مسجد اعظم قم به افشاگری شدیدالحننی علیه رژیم پرداختند و کاپیتو لاسیون را عامل برده‌گی ایرانیان و ناقض استقلال کشور و مایه ننگ

سیری در تاریخ حوادث مهم و تأثیرگذار انقلاب اسلامی
 نهضت اسلامی ایران در سال ۱۳۴۱ با اعتراض شدید حضرت امام خمینی(ره) و روحانیت پیشرو به لایحه انجمان‌های ایالتی و ولایتی و آنچه محمدرضا شاه آن را انقلاب سفید شاه و ملت می‌خواند، شروع شد. در این لایحه، قید اسلام از شرایط انتخاب کنندگان و انتخاب‌شوندگان حذف و به جای سوگند به قرآن، سوگند به کتاب آسمانی آورده و به زنان نیز حق رأی داده شد. پس از آن محمدرضا پهلوی، لوایح شش گانه‌ای را طرح و در یک رفراندوم نمایشی به تصویب رساند.

پیشگامی شهیدان فیضیه در راه انقلاب (دوم فروردین ۱۳۴۲)

امام خمینی(ره) و مراجع قم نوروز سال ۱۳۴۲ را عزای عمومی اعلام کردند. در دوم فروردین ۱۳۴۲ مجلسی که به مناسبت شهادت امام جعفر صادق(ع) تشکیل شده بود با حمله مزدوران سواک رژیم پهلوی به مدرسه فیضیه قم به خاک و خون کشیده شد و عده‌ای از طلاب شهید و مجروح شدند. حادثه مدرسه فیضیه قم، روحانیت و مردم را مصمم‌تر کرد و حضرت امام (ره) در سختناری تاریخی خود در عاشورای همان سال به شاه و آمریکا و اسرائیل حمله شدیدی کردند. بهدلیل این سختناری مهم و تاریخی، عوامل رژیم، حضرت امام را در شب ۱۵ خرداد ۱۳۴۲ دستگیر و به تهران منتقل کردند. با اعلام این خبر در شهرهای مختلف، تظاهرات عظیمی برپا شد و رژیم پهلوی دستور سرکوب

دانش آموزان در محضر امام

فقیه به شکل کتابی مدون در ایران و کشورهای عربی انتشار یافت. همچنین حضرت امام به مناسبت‌های مختلف از جمله در جریان جشن‌های ۲۵۰۰ ساله شاهنشاهی به روشنگری خود علیه رژیم پهلوی ادامه می‌دادند. در سال‌های

رژیم پهلوی نهضت به تنگ آمده بود،

رژیم پهلوی دانستند.

تبعید به ترکیه و نجف (۱۳۴۳ و ۱۳۴۴)

چاره را در تبعید ایشان دانست و بدین گونه حضرت امام را در ۱۳ آبان ۱۳۴۳ به ترکیه تبعید کرد. در ۱۳ مهر ۱۳۴۴ امام به همراه فرزندشان آیت‌الله سیدمصطفی خمینی به نجف منتقل شدند.

شكل گیری اندیشه‌های یک قیام (بهمن ماه ۱۳۴۸)

حضرت امام (ره) از بهمن ماه ۱۳۴۸، درس ولایت فقیه خود را که در حقیقت پایه‌های تئوریک حکومت اسلامی بود، آغاز کردند. سلسه مباحث ولایت

۱۳ آبان

۱۴

نهضت

نوفل لوشاو

اولیه دهه ۱۳۵۰، درآمد حاصل از نفت به یکباره افزایش یافت و شاه که در تنها حزب فراگیر اعلام کرد و خودکامگی و استبداد خویش را بیش از پیش غرور و نخوت غرق شده بود، برنامه خود با عنوان «رسیدن به تمدن بزرگ» را نمایان ساخت. اعلام کرد. همچنین او در تاریخ ۱۱ اسفند ۱۳۵۳ حزب رستاخیر را به عنوان آغازی دیگر برای ادامه نهضت (۱۷ دی ۱۳۵۶)

انقلاب اسلامی با شهادت مشکوک آیت الله سیدمصطفی خمینی در نجف اشرف به دست عوامل رژیم، وارد مرحله تازهای شد و امواج خروشانی در بین مردم به پا کرد. امام خمینی(ره)

حضرت امام (ره)
از بهمن ماه ۱۳۴۸
درس ولایت فقیه
خود را که در حقیقت
پایه‌های تئوریک
حکومت اسلامی بود،
آغاز کردند

۱۷ شهریور

این حادثه را از الطاف خفیه الهی دانستند. روز ۱۷ دی ۱۳۵۶ در روزنامه اطلاعات مقاله‌های اهانت‌آمیزی با عنوان «ایران و استعمار سرخ و سیاه» بال مضای مستعار «حمد رشیدی مطلق» و در حقیقت به دستور شاه و دربار علیه امام خمینی(ره) به چاپ رسید.

شورش در قم (۱۹ دی ۱۳۵۶)

مراجع، مردم و طلاب قم در اعتراض به این مقاله اهانت‌آمیز، قیام تاریخی را در ۱۹ دی ۱۳۵۶ به ثبت رساندند که این قیام بدست عوامل رژیم پهلوی به خاک‌خون کشیده شد. مراجع تقدیم خواستار برگزاری مراسم چهلم شهدای قم در سراسر کشور شدند و در اکثر نقاط ایران مراسمی برگزار شد.

شعله‌های قیام در تبریز، یزد و آبادان (زمستان ۱۳۵۶ و تابستان ۱۳۵۷)

این بار نوبت مردم رشید تبریز بود تا در ۲۹ بهمن ۱۳۵۶ قیام آن‌ها به خاک‌خون کشیده و حماسه‌ای دیگر در تاریخ انقلاب اسلامی ثبت شد. نوروز سال ۱۳۵۷ عزای عمومی اعلام شد و مردم، مراسم چهلم شهدای تبریز را در شهرهای مختلف برگزار کردند که قیام مردم یزد با سرکوب شدید رژیم پهلوی، برگ ننگین دیگری در تاریخ رژیم پهلوی ثبت کرد.

حضور دانش‌آموزان در انقلاب اسلامی ایران

همافران در حضور حضرت امام خمینی(ره)

روز جمعه

۱۷ شهریور،

مردم، بی خبر از

حکومت نظامی

به خیابان‌ها

ریختند و

ارتش شاه در

میدان ژاله

(شهدا) به روی

مردم بی دفاع

آتش گشود

و خیابان‌های

اطراف را

غرق در خون

مردم بی گناه

کرد. هفده

شهریور ۱۳۵۷

بدین شکل در

تاریخ انقلاب

به جمعه سیاه

معروف شد

نوبت دانشآموزان (۱۳ آبان ۱۳۵۷)

در حالی که انقلاب اسلامی مردم ایران به رهبری امام خمینی(ره) به روزهای سرنوشت‌ساز خود نزدیک می‌شد، همه افسار مردم ایران از زن و مرد و پیر و جوان سعی در ایقای نقش تاریخی خود و عمل به تکلیف الهی داشتند. در این میان دانشآموزان و نوجوانان شور و حال دیگری داشتند. صبح روز ۱۳ آبان ۱۳۵۷، دانشآموزان در حالی که مدارس را تعطیل کرده بودند، به سمت دانشگاه تهران حرکت کردند تا صدای اعتراض خود را به گوش همگان برسانند. این جوانان پرشور و خداجو، گروه گروه، داخل دانشگاه شدند و به همراه دانشجویان و گروههای دیگری از مردم در زمین چمن دانشگاه اجتماع کردند. ساعت یازده صبح، مأموران، ابتدا چند گلوله گاز اشک‌آور در میان این جمیعت خروشان برتاب کردند، اما اجتماع کنندگان در حالی که به سختی نفس می‌کشیدند، صدای خود را رساتر کردند و یا فریاد الله‌اکبر، لرده بر اندام مأموران مسلح شاه افکدند. در این هنگام تیراندازی آغاز شد و جوانان و نوجوانان بی گناه، یکی پس از دیگری در خون خود غلتیدند. در این روز، ۵۶ تن شهید و صدها نفر مجروح شدند. حضرت امام(ره) در پیامی به مناسبت شهادت دانشآموزان در ۱۳ آبان ۱۳۵۷ فرمودند: «...عزیزان من صبور باشید که پیروزی نهایی نزدیک است و خدا با صابران است... ایران امروز جایگاه آزادگان است... من از این راه دور، چشم امید به شما دوخته‌ام... صدای آزادی خواهی و استقلال طلبی شما را به گوش

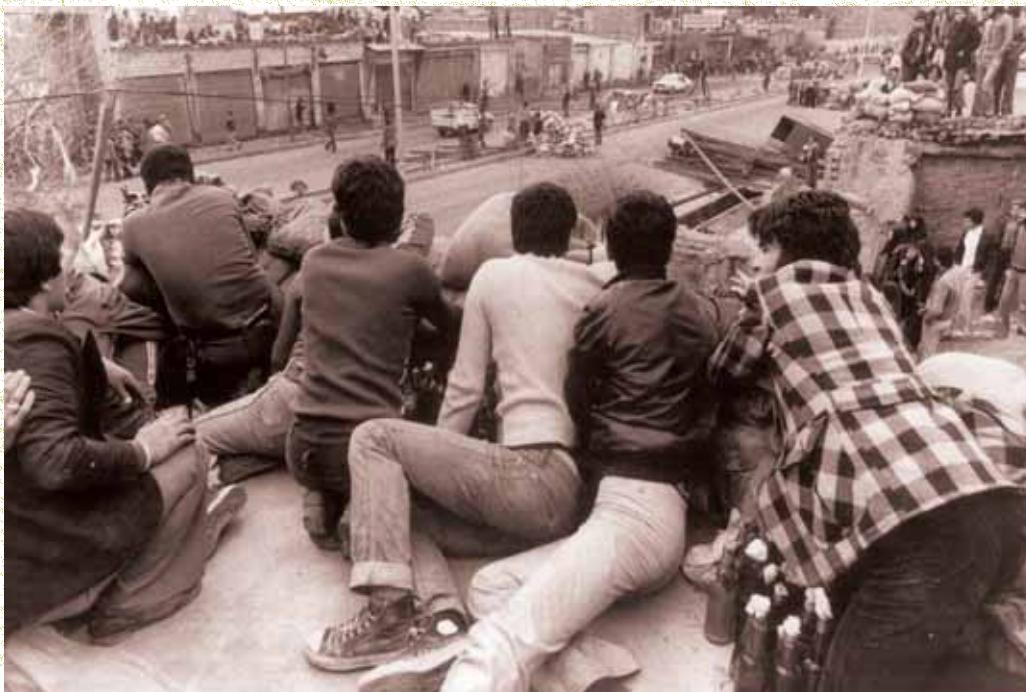
در ۲۸ مرداد ۱۳۵۷ سینما رکس آبادان به دست عوامل ساواک به آتش کشیده شد و مردم بی گناه جان سپردند.

جمعه خونین تهران (۱۷ شهریور ۱۳۵۷)

روز ۱۳ شهریور ۱۳۵۷ نماز عید فطر در قیطریه تهران به امامت آیت‌الله مفتح به گونه‌ای بی‌نظیر برگزار شد و با تظاهرات مردم در روز ۱۶ شهریور، اعلام حکومت نظامی شد. روز جمعه ۱۷ شهریور، مردم، بی خبر از حکومت نظامی به خیابان‌ها ریختند و ارتش شاه در میدان ژاله (شهدا) به روی مردم بی دفاع آتش گشود و خیابان‌های اطراف را غرق در خون مردم بی گناه کرد. هفده شهریور ۱۳۵۷ بدین شکل در تاریخ انقلاب به جمعه سیاه معروف شد.

کانون انقلاب اسلامی در آن سوی دنیا (۱۳ مهر ۱۳۵۷)

امام در ۱۳ مهر ۱۳۵۷ عازم فرانسه شدند و از آنجا سکان کشتبی مردم را در امواج خروشان انقلاب اسلامی هدایت کردند. دهکده نوقل‌لوشاتو در حوالی پاریس مبدل به کانون خبرساز جهان شد و مردم و خبرنگاران از همه نقاط دنیا برای مصاحبه با حضرت امام(ره) به آنجا سرازیر شدند. در آبان ماه اعتصابات کارکنان شرکت نفت، مخابرات، بانک ملی، سازمان آب، رادیو و تلویزیون... بر دامنه مبارزات افزواد.

راهپیمایی مردم در روز عاشورا

فرار بی بازگشت! (۱۳۵۷ دی ۲۶)

تمهید دیگر شاه برای حفظ تخت و تاج خود، تشکیل شورای سلطنت بود و در ۲۶ دی ۱۳۵۷، محمد رضا شاه پهلوی ناچار به خروج از ایران شد. امام که دولت بختیار را غیرقانونی اعلام کردند و شورای انقلاب را تشکیل داده بودند با فرار محمد رضا شاه از ایران، آمده عزیمت به میهن اسلامی شدند. بختیار فروگاهها را بست و پرواز امام یک هفته به تأخیر افتاد.

بازگشت به وطن و دیدار با شهیدان (۱۲ بهمن ۱۳۵۷)

سراججام در روز ۱۲ بهمن ۱۳۵۷ حضرت امام(ره) پس از پانزده سال تبعید به ایران بازگشتند. ورود امام(ره) به میهن را میلیون‌ها نفر از تهران و سایر نقاط کشور استقبال کردند. امام خمینی(ره) پس از ورود به تهران، ضمن حضور بر مزار هزاران شهید انقلاب اسلامی، در سخنرانی خود در بهشت زهرا، دولت بختیار را غیرقانونی اعلام کردند و فرمودند که به‌زودی به پشتوانه رأی ملت و حق شرعی خود، دولت تعیین می‌کنند. امام(ره) سپس در مدرسه علوی و رفاه مستقر شدند و در ۱۶ بهمن، مهندس بازرگان را به نخست وزیری دولت موقت منصب کردند. در روز ۱۹ بهمن پرسنل نیروی هوایی ارتشد به محضر امام(ره) رسیدند و با ایشان بیعت کردند. شب ۲۱ بهمن در نیروی هوایی تهران، در گیری مسلحانه بین عده‌ای از افراد این نیرو و گارد شاهنشاهی پیش آمد که با دخالت مردم، در پادگان‌ها به روی مردم باز شد و سلاح‌هایی به دست مردم افتاد. سران ارتش دست‌انداز کار کودتا شدند و در روز ۲۱ بهمن از ساعت چهار بعد از ظهر حکومت نظامی اعلام شد. امام(ره) اعلام کردند که مردم به حکومت نظامی اعتماد نکنند.

پیروزی با شکوه! (۲۲ بهمن ۱۳۵۷)

مردم در روز ۲۲ بهمن به مراکز دولتی، نظامی، انتظامی و رادیو و تلویزیون یورش برندند و آن‌ها را فتح کردند. با فرار بختیار از ایران و اعلام بی‌طرفی ارتشد در روز ۲۲ بهمن، انقلاب اسلامی ایران پس از سال‌ها مجاهدت، ایثار، فداکاری و مقاومت در راه رضای الهی با رهبری بی‌نظیر حضرت امام خمینی (ره) و به همت مردم سرافراز ایران به پیروزی نهایی رسید.

جهانیان می‌رسانم.» به خاطر گرامیداشت یاد و خاطره شهیدان دانش‌آموز، این روز در تاریخ انقلاب اسلامی به نام روز دانش‌آموز نام‌گذاری شده است.

آخرین تیرهای ترکش نظام شاهنشاهی (۱۴ آبان ۱۳۵۷)

۱۴ آبان، ارتشد غلامرضا ازهاری مأمور تشکیل کابینه شد. تظاهرات تاسوعاً و عاشوراً در عمل به صورت همه‌پرسی بر ضد رژیم شاهنشاهی درآمد و مردم در شعارهای شان خواستار استقلال، آزادی و جمهوری اسلامی شدند. رژیم شاه آخرین نفس‌ها را می‌کشید و آخرین تیر ترکش شاه و اربابان غربی اش نخست وزیری شایبور بختار از اعضای قدیمی جبهه ملی بود که با شعار سوسیال دموکراتی آمد و خود را مرغ توفان می‌دانست.

نوبت معلمی (۲ دی ۱۳۵۷)

هم‌زمان با وحی‌گیری نهضت اسلامی مردم ایران علیه رژیم پهلوی در دوم دی ماه ۱۳۵۷، نزدیک به هفتاد تن از استادان و مدرسان دانشگاه‌ها در اعتراض به رفتار خشونت‌آمیز مأموران نظامی رژیم شاه و سرکوب مبارزات حق طلبانه مردم مبارز و مسلمان ایران و نیز تعطیلی دانشگاه‌ها از طرف رژیم، در ساختمان مرکزی وزارت علوم در مرکز تهران اجتماع و تحصن کردند. این تحصن، رژیم را به خشم آورد، زیرا دیگر قشرها از استادان متحصن حمایت می‌کردند. در بی‌این تحصن، عوامل رژیم پهلوی برای درهم شکستن اعتصاب استادان به آن‌ها حمله کردند. در این تهاجم، استاد کامران نجات‌اللهی از استادان جوان دانشگاه پلی‌تکنیک تهران در ۲۷ سالگی به شهادت رسید. رفای آن‌ها آیت‌الله ششم دی ماه ۱۳۵۷ با حضور دهها هزار نفر که در پیش‌پیش آن‌ها آیت‌الله سید‌محمد طالقانی حرکت می‌کرد، پیکر شهید نجات‌اللهی تشییع شد. مراسم تشییع جنازه استاد نجات‌اللهی یکی از صحنه‌های خونین دوران انقلاب را رقم زد که با یورش مزدوران پهلوی به شهادت بیش از ۲۵۰ نفر از مردم مسلمان در میدان انقلاب تهران انجامید. سراججام پیکر مطهر شهید نجات‌اللهی در بهشت‌زهرا دفن شد و این چیز بود که فرزند بروم‌دانشگاه، پروانه‌وار، خود را به آتش گلوله جلادان خون‌خوار زد و با سخرنی به دیدار پروردگار خویش شتافت.

تمهید دیگر
شاه برای
حفظ تخت
و تاج خود،
تشکیل
شورای
سلطنت
بود و در
۲۶ دی ۱۳۵۷
محمد رضا شاه
پهلوی ناچار
به خروج از
ایران شد